

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Luni-a, Mèrcuri-a, Vineri-a ser'a, si Dominec'a deminèti'a.

Cancelari'a Redactionii;
Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 32

Locuinti'a Redactorului;
Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 19.

Scrisorile nefrancate nu se voru
trimi decâtu numai de la corespun-
dintii regulari si „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pro anu, — 2 galb. pro 1/2
de anu, — si 1 galb. pro 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 3/15. apr. 1868.

Ori in ce vestiminte ti-vei imbraca semtiemin-tele, ori in ce tonu vei vorbi, si de vei vorbi puru-nea in forma de petitiune, de rogamine, de cerere, de suplica, totleun'a „agitezi“ daca vorbesci despre romani, daca spuni ungriloru ce pretinde natiunea romana, daca le dovedesci ca si natiunea romana are drepturi si ca ei nu-i place, nu-i pote placè a se lada de sine, de drepturile sale, de patri'a sa. Do-ada cumca ungrii nu vedu in asemenea cuvinte de-astu „agitatiune“, ne da si asta-di diurnalulu parti-ii opositiunali: „Hazánk“, care ne spune ca „Fe-deratiunea“ a capetatu procesu de presa pentru agita-une in contra uniunei Transilvaniei, care este lege si apta complinita, de si inca neesecutata. „Nici unu omu a mintea sanetosa nu va potè dîce cu dreptu cuventu, a agitezi, daca areti graiulu natiunei romane, asiè pre-um se manifesteza, daca reclami, intre marginile drep-ului, a le dreptatii si a le bunei cuvenintie, drepturile nei natiuni neconsiderate si neudereptatite, despre carei sorte se trateza intr'unu statu constitutiunali (!) ara a o intrebà, ba chiaru in contra espreseii ei vo-atie, si in contra repetiteloru ei proteste, — de unde aducemu ca ungrii favoriti de sorte, can lu totu-si adu in asemenea lucruri „agitatiune“, intru atât'a au orbitu de gratiele poterei, la care au ajunsu, in astu si-au pierdutu mintile, séu in casulu celu mai unu intru atât'a s'a incarnatu in ei ide'a de a vedè numai ungrii si de a audî numai voci ungresci, cu celu putienu filounguresci, in câtu, mane alta, daca voru urmà totu pre calea acést'a, vomu junge si momentulu, in care si daca ne vomu da nu-ai „buna demaneti'a“ romanesce, inca vomu fi tim-brati de „agitatori“. Ori care sè fia caus'a acestei pro-cederi a loru, nu ne batemu multu capulu cu ea; — este inse la rondulu nostru a protestà cu tota sole-ritatea contra insinuârilor de agitare, contra atri-quirei unui rolu, ce numai loru li se cuvine, ce nu-ai la ei se pote aplicà. Este la rondulu nostru a le pune, ca daca vreu sè vorbesca de „agitatori“, sè eroe asta clase de omeni la ei si numai la ei, câ-ci romani nu se afla. — Este la rondulu nostru a le postrofa ungriloru, ca numai d'intre ei au „agitatu“ „agiteza“ inca si asta-di chiaru si in contra Dinastiei, pentru restornarea Monarceii. Pofiti, si cetiti diurnalele nostre cele ungresci, si ve veti convinge, veti potè strin-ge câte date voiti pentru confirmarea adevèrului, câ ungrii suntu agitatorii, si nu romani. Nu vei aflà unu esemplu, ori câtu te vei suci, care sè-ti dee dre-ctu a arunca pre capulu cutârui romanu timbrulu de „agitatoru.“ Ve poteti convinge, daca vreti, pre totu momentulu, ca romanii suntu omenii pacci, ei inse-tenu cu trupu cu sufletu de drepturile loru; uni-nea voastra o recunoscuti numai voi, éra natiunea romana n'a recunoscut'o nici odata, câ-ci nu s'a fa-ctu cu invoirea ei; stâmu pre terenu nostru, ti-ctienu la rescriptele prènalte, cari vi le-am citatu de-ale ori; natiunea romana nu recunoscè nimic'a ce si facutu séu veti mai face fâra invoirea ei, si daca nu credeti, ca natiunea romana semte asiè, potere veti, pofitimu, dati-i unu congressu natiunale, dati-i unu fragiulu univesale, iutrebati-o, si apoi, nu ne pa-tesè fimu noi demintiti. Pan' atunci-a inse, insem-nti-ve bine, câ procese de presa veti potè voi intentà in cârui diurnalul romanu, le veti potè sugrumà, ori aparè altele, si pre acele-a le veti potè nimi-udara vointi'a, drepturile natiunei romane nu le veti potè sugrumà pentru totleun'a, de ati mai avè ca 20 de ministri pre langa cei 20 ce-i aveti asta-di companionulu vostru!

Camer'a deputatiloru Romaniei nici-candu n'a dezvoltatu mai multa activitate ca in tempulu d'in-

urma. Guvernulu liberalu si patrioticu, spriginitu fiindu de majoritatea camerei, reese cu cele mai folo-sitorie proiepte de legi, d'intre cari cu asta ocaziune amentimu numai doue, anume: proieptulu de lege prin carea embaticurile d'in Iasi se dau Romaniloru lipsiti de mediuloce. Legea d'in cestiuone e mai multu decâtu patriotica, câ-ci contribuie la sustienerea si intarirea natiunalitâti romane, unde ea erà amenin-tiata cu cutropire d'in partea elementulu strainu. Alu doile proieptu de lege se referesce la organisa-rea poterei armate a tierci. Camer'a Romaniei revo-tandu acésta lege d'in 1863, a votatu una d'in le-gile cele mai mari si mai natiunali. Intonâmu si noi cu „Romanulu“, câ Romania trebe sè se pregatesca, ca la deslegarea cestiuunii orientali sè pota duce rolulu maretiu, ce i-a destinatu provedinti'a si Franci'a; si ast'a nu o va potè face de câtu fiindu bine armata. Cu libertate si dreptate in una mana, in cea-l-alta cu arma, Roma-ni'a e chiamata a conlucrà, ca staturile d'in Orientu sè-si lee ecuilibrulu loru naturale, compunendu-se dupa natiunalitâti, precum este in apusu Franci'a. Itali'a, si este in ajunu de a fi si Germani'a.

In imperiulu otomanu nemultumirile se dau totu mai tare pre fatia si miscârile incepu d'in tote pârti-le. Candi'a inca totu n'a desperatu, comitetulu secretu bulgaru lucra necontentitu; prochiamatiunile resaru ca ciupercele dupa ploia, bosniacii urmeza bulgariloru. — Pan' acum numai crestini erau, cari lucrau in contra por-tii, adu ei devinu cumulta mai tari, fiindu câ si musulma-nii dau mana cu ei, séu separandu-se formeza conspira-tiuni contr'a Sultanulu. Atâtea necasuri pentru unu omu morbosu, ce diace pre patulu mortii, si nici unu amicu! Intre atari impregiurâri nu ni va parè curio-sa ide'a unoru consiliari ai Sultanulu, ca sè recuno-sea de buna voia nedependinti'a deplina a Romaniei; câscigandu estmodu pre Romani in partea Sultanu-lui. Dar fric'a, câ atunci Serbi'a si vice-regele d'in Egiptu inca aru pretinde asemenea nedependintia, i-a facutu sè depuna planulu, dora pana candu Ro-mani'a se va prochiamà in sa-si de regatu nedepe-dinte. — S'au facutu incercâri noue si pentru impa-cuirea Candiei. D'in Constantinopole se scrie, câ gu-vernulu otomanu s'ar fi dechiaratu a cede Candi'a Greciei, inse sub conditiunea, ca apoi poterile euro-pene sè-i garanteze pacea interna, ajutandu-i a mol-comi poporele turburate. Tienut'a Turciei fatia cu Candi'a, si conditiunea propusa de porta ne facu a nu dà crediementu acéstèi sciri, ci trebe sè o redu-cemu la una simpla conjectura.

Satumare, martiu, 1868.

Diurnalulu magiaru, asiè numitu „Magyar Ujság“, in numerulu 19. d'in 1867, a inpartasitu o epistola calumniato-ria, in carea caracterizandu pre prèdemnulu barbatu P. Branu, agitedia in contra lui dicundu: câ ar nosu a formà Dacoromani'a, contra intereseloru magiare; cumcà ca profe-sore de limb'a romana ar' deobligà pre tenerii studinti la gim-nasiulu Satumarenu, sè vorbesca, si sè se salute inprumutatu romanesce, si altele.

La epistol'a ast'a, esita sub nume falsu, si-a trimisu P. B. responsulu meritoriu totu la acel'a-si diurnalul; pote inse pentru câ a desfasuratu scrupulos'a problema fâra de reserva, responsulu dinsului, nici nu s'a publicatu, nici nu i-s'a retransmisu.

Deci sintiendu-se atinsu prin amintit'a epistola, s'a adre-satu câtra ordinariatulu Gherlanu, cerendu si unu feliu de satisfactiune, publicandu-se adres'a dinsului si in numerulu 11. d'in anulu trecutulu alu „Sionulu Romanescu“, unu corespondinte d'in Tasnadu traducundu-o, pre langa o comitiva satirica o impartiesce in numerulu 29. ex 1867, in „Szatmári Közlöny.“

Lucrulu e chiaru; magiarii ne voindu a strabate in me-du'a lucrului, se margiura numai la comitiv'a corespondinte-lui; facura comploturi, dechiarara pre P. B. de omu pericu-losu fatia cu interesel e loru, si incepu a seduce pre unii d'in-

tre poporeni, cari apoi in frunte cu ex-senatorele V-szky formandu unu clubu, amintitulu se proclama curatore prima-riu neaternatoriu (!) si partisanii de curatori; cari astfel or-ganisandu-se fâra de scirea protopopulu, pusera juramentu numai unulu altui-a.

Totu in acea-si di ser'a vr'o câtiva au mersu la curato-rele legalu M. N., pretindendu ratiunile, si cist'a basericeii de-la dinsulu! care, vedi bine, ne socotindu-i pre respectivii de competinti in ast'a privintia, i rogà sè se departe cu omenia buna; éra ei vediendu câ nu potu reesi cu planulu, se carara amenintiandu pre curatorele cu brachiu (!)

Abiè trecura cate-va zile, si caus'a veni in antea adunârei generale a cetatei (közgyűlés), unde confratii magiari avendu scire in ante despre tote acestea, care de care staruia sè incurce lucrulu câtu mai tare, si sè-i făca margini câtu de es-tinse. Cele mai aspre motive si inculpâri erau, câ in scol'a ro-mana triviale d'in locu, elevii romani invetia si romanesco, si câ in baserica romana totu a dou'a dumineca, se tiene predica poporului si romanesco, si mai multu de soiulu acést'a se pledara in contr'a protopopulu P. Branu.

Adunarea generale cetatiene se tienea competentu a de-judecà caus'a, ma a fostu esmisa si o delegatiune spre incurare, care mai tardu éra s'a revocatu. — Asiè traganara si incurcarea caus'a in restempu de 2 lune, pana candu partit'a se-paratistica avendu destulu tempu de a se organisa si incur-già, a mersu pana acolo, catu si-a facutu sigilu base-ricescu deosebitu, cu inscriptiune magiara si cu datulu Nov. 3. (adeca diu'a rescolârii.)

Candu a fostu lucrulu astfelu incalcitu bine, adunarea gen. cetatiene, a indrumatu pre separatisti sè procedeze pre alta cale, spunendu câ dins'a acuma nu e competentu.

E de insemnatu câ pana ce se tieseau aceste intrige, P. B. a telegrafatu la Episcopi'a de Gherla, pentru sistarea causei si a esmiterei brachiului promis, ce s'a si facutu.

Neodihniindu-se inse partit'a separatistica precum am intielesu a trimisu lucrulu la ministeriu, motivandu-si suplic'a cu nisce apucatura malitiose, si ne basate, care s'au si inre-gistratu in „Szatmári Közlöny“ nrul 3. a c.

Si fiindu câ dupa principiulu V-szkyanu baserica Satu-marelu nu e supusa autonomiei basericesci, dinsului va fi er-tatu a usurpà dupa placu drepturile ei, deci a tramisu la ep-ia o scrisore in care se recomanda ca curatore nedependentu alu basericeii gr. cat. de Satumare, provocandu ordinariatulu ca dupa formulariulu tramisulu de din-sulu sè curentedie statiunea doctentia la vacanta de clas'a I. la scol'a triviale de Satumare, si se indrumedie pre recurinti ca recoursele sè le indreptedie câtra dsa!

Ordinariatulu Gherlanu vediendu ratacirea amintitulu, si comp., a facutu dispusetiuni energice in asta privintia; a indreptatu unu rescrisu câtra D. prot. P. B., in care dechiarandu de nule si nevalide tote faptele lui V-szky si consoti-loru, i reprobedia toti pasii, ca o fapta nelegala, conturbatoria si vatematoria de drepturile basericesci si scolarie; se spune mai departe in rescrisulu pomenitu: „Ti-se lasa Fratiei Tale, ca indata sè dai de scire numitului poporenu (V-szky) si totoruru respectiviloru câ dupa ce in Dieces'a acést'a precum in tote eparchiele organizate sunt legi, statute si ordinatiuni apro-bate si prin cele mai inalte locuri, atâtu in privintia organi-sarei curatoratulu basericescu, câtu si in privintia complini-roi statiuniloru doctentia, fapt'a acelui-a prin care se usurpedia numele de curatore, si ca atare si-aroga sie-si dreptu si po-tere de a dispune precum s'a disu se reprobedia ect. Dupa-acea provocandu-se roscriptulu la legile si statutele aprobate si prin ministeriulu presentu in respectulu modalitâti de a alege curatori basericesci, si de a curentà si complini statiunile do-ctentia, dispune „a sè indrumà V-szky si consotii, la obser-varea legiloru si a statuteloru in vigore pentru dieces'a; se dîce mai departe: „De aci vei vedè Frati'a Ta, câ nici singu-ru nu vei concede, nici curatorulu basericescu de pana acum nu va lasà, ca cei numiti mai susu sè se mesteco in aminis-trarea, séu manipularea averei basericesci, cu atâtu mai pu-tienu veti ertà ca sè lee acei-a la sine cist'a basericeii. ect.

Disposetiunea acést'a cetindu-se in fati'a poporului, cea mai mare parte, ce nu partecipase la clubulu separatistiloru sentira mangaere, si se bucurara de dins'a, éra coalalta parte numai decâtu se coadunà spre continuarea intrigeloru! Unii d'in-tre corifei nu se rusinara a strigà in gur'a a mare, câ dinsii voru espune pre protopopulu la strada, voru rapi cheile de la dinsu-lu; éra de la Curatorele cist'a cu banii basericeii. — Pre unii ca acesti-a nu-i considera magistratulu ceta-tianu de turburatori de linisce, ma nici intentiune nu are, precum se vede, pentru a-i infrenà, pentru câ si respectivii (!) totu acolo tientescu, d'in preuna cu desbinatii, câ succeden-

du-li a departă de aici pre protopopulu P. B. sê formidie d'in baserica acêsta romana: „óhitú magyar egyháza.“ Cu acêsta idea extravaganta de câte-va decenie se cuprindu nu numai renegatii rutheni, si rom. ci si insusi magiarii, — si speredia, că pentru a isbuti cu scopulu lor infernal e de lipsa a lovi in dlu P. Branu, dupa s. scriptura „bata-voiu pastorulu si se voru resipi oile.“

Suntemu inse tari in credintia, că nu li-va succede, si in ast'a credintia ne intaresce: dreptulu si santieni'a causei, energi'a recunoscuta a dlui protopopu atacatu, zelulu ordinariului gherlanu, opiniunea publica a romaniloru, si preste tote bunetatea Provedintiei, care totudeun'a ni-a ajutatu a aperă causa si interesele nostre cele sante!

Acuma asceptămu cu narabdare, cum se va desvoltă mai departe acêsta cauza, ce a atrasu atentiunea totoruru Romaniloru d'in cottu; asceptămu resolutiunea ministeriului fatia cu problema acêsta minunata, că-ci ppulu P. B. n'a fostu provocatu inca spre a responde; dsa a facutu cunoscuta starea lucrului la ordinariatu, spriginita de o dechiaratiune subserisa de 140. poporenii romani.

Aceste am aflatu cu cale a le face cunoscute on. publicu, ca sê judeca pana unde pote conduce pe unii omeni, reutatea, rancora, si ur'a personala, cari prin astfelu de căi ratecite facandu-se unelte altor'a aspiredia a-si cascigă renume, calcandu sub picioare totu ce e dreptu si santu.

S. Mitri D.

Blasiu, 29/3, 1868.

Dle Redactoru! Cetindu replic'a de la Oradea-Mare in „Nr. 40 alu Federatiunei“, mi se pareă, că ore care-va dulău de acei-a, pre cumu se descriu, că se afla in Bihari'a, impintenatu, insabiatu, si cu sbiciulu a mana, a plecatu sê mustre pre pandurii sêi, cu toti terminii si cu tote epitetele si amenintiările triviale, ce acesti-a le sciu de rostu, candu intra in dulaima, pent u că nu i ar' fi facutu pre placulu Domniei sale.

Si ve marturisescu, că asprimea si duriti'a stilului me confirmă deplinu in acêsta convingere, daca obiectulu d'in cestiune nu mi ar' fi permis a intrevede că autoriulu ei, „Selageanu“, trebue sê fia d'in tagm'a preutiesca, d'in tagm'a acêa, a carei misiune este a predică caritatea cea mai perfecta crestinesca, chiaru si fatia cu cei, ce ni-i cugetămu de inimici.

Eu nu voiu dîce nimenui că este „fiulu intunerecului“, nice că iubesc „oscurantismulu“, de si subscrierea articolului chiaru atâta me lumineza pre mine, si credu, că si pre altii, despre person'a autoriului, pre cătu lu-a luminatu pre Dsa suscrierea mea, si pre cătu pote sê lumineze pre cine va suscrierile de „Ternaveanu, Ardeleanu, Chio-reanu“ etc. etc., despre persoanele, cari de multe ori stau sub aceste suscriptiuni.

Nu-lu voiu numi „ignorantu“, nice-lu voiu relegă „sê mai inveti“, de si nimene nu este atâtu de invetiatu, cătu sê nu aiba lipsa nice de unu studiu ulterioru; acêst'a insusire nu si-a atribuit-o nice unu omu pre suprafaci'a pamentului; amintescu numai, că ar fi de unu folosu forte mare, daca Oradani ar scapă de intrebuintiarea unoru termini deveniti proverbiali, si pre cumu se vede ereditari la unii d'in Orade, cari suna: *trage-ti grositi'a; taci magariule* etc. etc. Apoi cu atâtu mai pucinu mi voiu permite a-lu relegă la tacere, cumu face Dsa cu mine, acêst'a ar' fi una absurditate, ar' fi a me luptă cu nepotinti'a.

Asemenea dechiaru, că nu am avutu si nice vreu sê am nemicu cu clerulu diecesei oradane, si nu potu de cătu sê-i gratulezu pentru complimentele gadalitorie, ce-i se facu cu profusiune d'in partea strainiloru. Nu voiu judecă eu nice despre cătu s'a radicat d'in minoritate, si la ce gradu de maturitate barbatesca va fi ajunsu elu. Atât'a sciu, că minoritatea copilaresca, si maturitatea barbatesca nu se judeca nice dupa starea materiale scapetata, nice dupa lefe si salarie, nu dupa cioreci, si nici dupa sunetulu matasarielor, ci ambele aceste au cu totulu alte criterie, alte note caracteristice.

Voiu atinge câte-va puncte pre scurtu si in modu cătu se pote de obiectivu.

Candu am tratatu parerea de la Lugosiu, am calificatu-o cu tota sinceritatea, că ea are o base, cătu se pote mai democratica si mai constitutiunale, si n'ar' avè de cătu a se bucură d'in anima toti greocat., candu Episcopii nostri, in grigindu-se mai multu de binele sufletelor incredintiate lor, ar redige intr'unu sinodu provinciale, una constitutiune basericesca, in care sê intre si sê se faca in trupu si parerea de la Lugosiu. Inse am dechiaratu totu una data, că intru impregiurările de fatia, in considerarea anomaliei, ce domnesce in diecesele sufragane, trebue sê ne tienemu de ceea, ce avem, sê ne aperămu dreptulu de alegere cu tote poterile, că-ci numai acêst'a, eserceatu mai antăiu de tote diecesele, ar potè fi basea la una constitutiune mai perfecta basericesca.

Eu nu precepu de locu, unde afla S. contradicere, necosecintia si nelogicitate in citatiunea cannelor de la Sardi'a si Antiochi'a. — Aceste le-am

adusu numai, ca sê se arete modalitatea, ce a custatu in Baserica nostra cercuserisa chiaru de cătra conciliile ecumenice, si am lasatu in voia fia-sce căruia sê cerce, daca una alegere a Metropolitulu de cătra tote diecesele sufragane are analogia in tota Baserica incependu de la Christosu, pana in presente.

Daca diecesele sufragane si-au sacrificatu dreptulu de alegere asiè usioru, Archidieces'a nu pote suferi, ca prin amestecarea Eppiloru sufragani desemnati de cătra regimu, sê se dè una lovitura de si indirecta, dara de morte, si dreptulu ei de a-si alege capulu basericescu.

Nu ne mai imbete cu apa Dlu S., candu incepe a ne insiră drepturile Metropolitulu a supr'a dieceselor sufragane. Unu singuru dreptu mai esential e a remasu Metropolitulu a supr'a dieceselor sufragane, si acestu-a e dreptulu de a judecă causele apellate in instanti'a a II-a, er' cele alalte n'au nice unu pondu, ba mai multu se potu numi sarcine decâtu drepturi.

Cetesca Dlu S. chiaru si Enchiridionulu, „celu primitu cu aplausu de cătra lumea apusena“, si acolo la p. 189 §. 97. va află, că Metropolitulu mai are dreptulu onorificu de a convocă sinodulu provinciale, si de a-i presiedè, dara apoi nemicu nu pote face fâra de invoirea celoru alalti Eppi, nu are decâtu unu votu singuratecu. Apoi dupa câte sinode provinciale s'au tienutu la noi, cerce Dlu S. cătu va vol, et erit magnus Apollo, de va gasi vre unulu. — Metropolitulu mai are dreptulu de a confirmă si consacra pre episcopii sufragani, alesi de cătra cei alalti Eppi sufragani, de la care alegere d'insulu trebue sê remana afara. Adeca Metropolitulu are dreptulu de a primi de bunu totu, ce facu Eppii sufragani cu regimulu si cu Pap'a, fâra de a potè dîce macaru unu cuventu; — si apoi acestu-a e dreptulu, care are sê justifice concurgerea Episcopiloru sufragani la alegerea Metropolitulu?

„Punctu 4 suna asiè:“ Ad jura Metropolitanarum referunt aliqui etiam jus Episcopos suae provinciae officii incurios ad officium revocare, sed hoc jus summi Pontificis est, qui Episcoporum ordinarius iudex est. Praeter haec non competit Metropolitanis iudicatio in suffraganeis dioeceses. (Can. 2. conc. II). Acumu judece ori si cine dacu drepturile Metropolitulu suntu mai multu sêu mai putienu de cătu tabula rasa.

Dara canonulu de la Sardi'a noi i opunemu dreptulu si praesca secularia a baserice nostre, praesce si dreptulu, a carei urme le aflămu demarcate inca in I. Conciliu ecum. (a. 325); praesce si dreptulu, despre care S. Ciprianu serie destulu de chiaru in epistolele sale, si pre cari toti canonistii eclesiastici le insemna in opurile lor, la tratatele, ce atingu acêsta materia. (Vedi jus can. universale, auct. A. Reiffenstuel, — Jus eccl. prot., auct. Boehmer, — apoi Tomaszini vetus et nova eccl. disciplina, Selvaggio, etc. etc.) Ma urmele ei sicure suntu sapate fâra de nice una indoela si in constitutiunea feudala a patriei nostre. Si candu noi ne-am unitu cu baserica Romei, ne-am unitu in credintia, nu inse si in disciplina, ritu si modulu de guvernare.

Trebue sê-lu cuprinda mirarea pre ori si cine resfoiesce Enchiridionulu, si nu afla in elu nice una urma, nice una amintire despre dreptulu de alegere, ce lu-a eserceatu Baserica Traniei intregu, pana ce eră sub unu capu. — Daca modalitatea in cea mai mare parte a imper. austr. si a Baserice, este, ca Eppii sê se propuna de Domnitoriu si sê se preconizeze de Pap'a, esceptiuni basate pre dreptulu canonicu, si pre praesca secularia se potu dà, si n'are dreptulu nice unu juristu, ca sê le treca cu vederea, sê le ignoreze, — alesu candu le cunosece bine — numai pentru ca opulu lui sê fia imbrătsiatu cu „aplausu“ de unii sêu altii, pre a căroru mora mena ap'a.

Cetesca ori cine pre Helfert, si acolo va află intre altele si unele esceptiuni de la legea vigente.

Eu vedu bine, că la tote acestea Dlu S. mi-opune dreptulu patronatulu, ce-lu are Majestatea sa, mi-opune art. XIX. alu concord. austr., care suna: „Majestatea Sa imperatulu intru alegerea Eppiloru, pre cari, in poterea privilegiulu apostolicu ereditu de la serenissimi sêi antecesori, i-presenteza S. Scaunu spre institutiune canonica, au i numesce, se va folosi si in venitoriu de suatulu Episcopiloru, mai alesu a celoru comprovinciali.“

Si eu concedu, că impregiurările tempului mai târdău au schimbatu d'in multe cause si in multe privintie practec'acea vechia a alegerei canonice. Recunosc că domnitorii nostri, ca regi apostolici ai Ungariei, in decursulu vecurilor, si-au cascigatu prerogative forte insemnate, cu privire la afacerile basericesci. — Dara cu tote acestea se scie si acêa, că, chiaru si dupa er'a concord. d'in 1856, Archiepiscopulu Salisburgulu si-leprinde ca si mai nainte dreptulu sêu seculariu de a denumi pre Episcopii de Secovi'a, Gurk si Lavant; că clerulu de ritulu armenescu d'in Galici'a, pana in diu'a de astadi si-alege Archiepiscopulu pre calea votisărei; că

capitulele de Olmütz si Salisburg nu sunt impiecate de locu a-si alege pre metropolitii lor; că urma, si metropolitulu ruteniloru d'in Galici'a da mesce pana in diu'a de asta-di pre Eppulu de Preslea. Daca in casurile preatinse au potutu remana vigore drepturile particulare chiaru si in buconcord.: pentru ce sê nu remana neatinsu si dreptulu de alegere alu Archidiecesaniloru? si pentu sê i-lu mai confunde cu amestecarea altoru dieces segregati cu totulu, avendu capii si Episcopii lor Ci, pre cumu am mai spusu-o, se intielege adpofta prea bine.

Adeveratu, că antecesorii Majestatiei Sale ne donatu domnie frumose, inse eu intreb, că oromanii pentru sîroiele de sange, ce au cursu pre apii de batalia intru aperarea statului, si pentru nonele de contributiune banale, nu merita nice remuneratione, decâtu sub conditiune, ca pentru dominiu ori doue sê-si pierdia celu mai scumpu dreptu alu lor? Ore posesiunile de la Orad'a-desi Ciugudu in cottulu Albei inferiore, cumperat banii clerulu si ai natiunei de cătra Atanasiu, in mana se afla? intr'a cui mana au trecut? nu in statulu? Ore romanulu e totu condemnatu a nu cigă nemicu si a pierde totu? ca unu paria, ca nomadu fâra de patria, casa si mesa? Tristu candu unii d'in romani, si plane conducatori, paspasca turm'a cuventatoria, si-o inchipuescu că ca pre una turma necuventatoria, si au atâta contentia, cătu se pleca dupa tote venturile, teracu sine si turm'a.

Clerulu Archi-diecesei inca pana acum'a nu sacrificatu dreptulu de alegere pentru nice unu miniu, n'a recunoscutu, si nici nu va recunosc una data dreptulu cui-va de a-lu sterge dupa plafia chiaru si Eppi sufragani.

Analogi'a adusa de Dlu S. cu fratii neuniti casu candu E. S. d. Metr. Siagun'a ar inceat d'in vi de una parte m'a surprinsu, că-ce nu asceptăm de ca chiaru Oradani sê se provoce la schismatu — er' de alt'a, ea nu are de a face nemicu cu dreptulu nostru de alegere; ci ea mai multu documteza dorinti'a Dlui S. de a vedè acestu dreptu scumpu stersu, pentru că, rogu-te, ni s'a restitit Metropolitulu si teori'a Dsale de a se potè pierle ce dreptu basericescu pentru unu micu cascigă care de jure aveamu dreptulu. Eta cemplu de Reelverwirkung pre terenulu basericescu. — In principiulu admisu de schismateci, că imperator omnia potest, nu lu-a admisu baserica, per că este vatematoriu autonomiei si intereselor toema asiè nu potu admite diecesele, cari au datulu de a-si alege capii lor, principiulu că imperatulu si Eppii sufragani, tote le potu totu d'in acelea-si cause. Citatiunile de „pascoile mele“ etc., si „pasceti, care este voincredentiata turm'a lui Ddieu“ etc., se ferescu la credintia si la dreptulu de guvernare lu-are fa-care episcopu in turm'a lui incredenti'er' nice de cumu ca sê se mestece in trebile altedieces, — doveda praesca d'in seculii de antăiu aserice, doveda suntu usurile particulare, ce acumu nu s'au potutu sterge, pre langa tote condatele, ce le-au facutu Pontificii romani cu doctorii tierelor.

Apoi o repetiescu, că n'avemu nice una de a ne veri in cod'a latiniloru, asimilandu-ne in tote lor; acêst'a nu numai că nu ni-ar' aduce unu folosu, ci inca forte multu ni-ar' strică, atunci amu fi legati de lumea latina, care, amestregumentulu ei, forte anevoia se pote miscă spre una reforma in privintia disciplinaria, ori administrativa; er' ajutoriu materiale spre inaintarea natiunale cătu amu capetă, lumineze-ne in defaptulu, că imperatulu, pentru că au suscrisusinostrii basericesci concordatulu, a stipulatulu XXVI. despre dotarea parochielor catolice detulu orientale, dara promisiunea acêa, pana in de adi, a remasu litera morta. Mai lumineze-nesitulu, că Metropolitulu Atanasiu a cedatu dreptusêu si a aloru sei, ce-lu aveă la 6397 fl. Archiepocului Colonits, sub espres'a conditiune, ca sê dice in Alb'a-Julia unu gimnasiu latino-romanu, gimnasiulu, pana in diu'a de adi, nu s'a radice nece se scie, ce s'a facutu cu acei bani. Asiè, in de a ne ajută, ni-a luat si ce bieta amu avutu priu alu nostru. (Vedi Mnsr. Hevesiane f. 304).

Ce se tiene de scopulii, ce i-au radicat abilitii romani cu D. C. Pappalvi in frunte, asternememorandulu in acelu sensu, că tota Trani'a parte la alegerea Metropolitulu, Dlu S. este celtulu de opiniune cu mine, si bine face, că o mai produce odata. Dara Archi-diecesanii speraza, regimulu M. Sale, va scî pretiui memorandulu lu-a ca purce-fictoriu de la căti-va alegati de pre cari dinsi nu i-au incredentiatu de la sê faca vre unu pasiu pentru restaurarea metropollei, si plane nece de cumu insulu in care lu-au facutu. Archi-diecesanii si-anifestatu dorinti'a lor in manifestatiunile astern

pre calea regimului la tronul M. Sale. Ori si cine ar' dà alta parere, contraria cererei lor, conforme dreptului seculariu, nu s'ar' potè, cu cale, luà de base, spre a jigni, intr' una privintia ori alta, unu dreptu pre care n'au avutu anima a-lu atinge nece unu monarchu, si nece unu regimu pana acumu.

Pre cumu vediu, d'entre tote mai multu se amaresce Dlu S., pentrucà eu, cumu dîce, am cutediatu a censurà Enchiridionalu, „care e censuratu, prin eruditii Italiei, Francei si ai Germaniei, si cu aplausu primitu.“ Ci dechiaru, cã n'a fostu nece una censurare, fãra una opiniune precisa a mai multoru barbati eruditi, pre care eu numai am reprodu-su-o. Altmintrea nu me miru delocu, cã barbati eruditi ai Francei, etc. etc., lu au primitu cu aplausu, cã-ci ei de multe ori chiaru atãtu cunoscu relatiunile nostre, pre cãtu cunoscemu noi pre a le Chinesiloru. Spre convingere, poftimu a ceti ce scrie renamitul erudit germanu, Silbernagel d'in München, despre noi. Apoi a fara de acest'a, Enchiridionulu a capetatu una turnura, atãtu de curatu latina, in cãtu spre a-i face unu renume mai mare, nu i lipsese, de cãtu a-lu acoperi cu una — peleria de cardinalu. . .

Nu potu inchiaia mai bine reflexiunile mele la scrisorea d'in Oralea-Mare, decãtu rogandu pre toti capii baserecei nostre, ca sê iè in consideratiune cãtu de strinsa principulu celu atãtu de lamuritu, profesatu chiaru si de baserece'a Romei, care suna: Mantuociulu, in privintia disciplinaria si administrativa, a lasatu, ca aceste sê varieze dupa locu, tempu, clima si alte impregiurãri externe. Acestu principiu este basca autonomiei basereceloru, respandite pre tota suprafacia pamentului. Pre d'insulu numai se pote edificã una disciplina si administratiune corespunditoria intereselor poporeloru, ce se afla in diferite tere si in diferite impregiurãri locali si internatiunali.

P. S. Chiaru pre candu inchiasem acestã scrisore a mea, mi veni la mana si Nr. 43. alu Federatiunei, unde unu domnu corespundinte „de la ambele ripe ale Somesului“, continuandu tratatulu sêu despre cine sê fia pastoriu spiritualu alu turmei scapate romane, chiaru asiè me scarmena pentru citatele canone, ca si Dlu S.

Reu m'au intielesu si de una parte si de alta. Citatele canone le-am adusu numai, ca sê se arete, ce felu de praec canonica a custatu in basereca inca in seculii primi ai ei, si cã modalitatea insemnata de lugosiani, este cu totul noua. Acestã modalitate ar' potè fi urmata, numai canlu s'ar' face lege, canonu, pre calea toturoru formalitatiloru, si intarita de tote poterile competente, èr' pana atunci nu pote incapè cu dreptulu de alegere, ce-lu are Archidiececa de seculi, si ea nece cã-lu pote sacrificã in favorea nimenui, numai, èca asiè, pre vorbe dulci!

Nu-si faca nece una spaima Domnulu cor., cã dora fusiunandu-se Tranã cu Ungariã, regimulu ar potè stramutã scaunulu metropolitanu unde voru voi dupa placu; elu este legatu de Archidiececa de Alb'a-Jul'a si are scaunulu sêu fiptu, ce la nice una intemplantu nu se pote trece preste dealulu craiului (királyhágó). Acest'a este unu dreptu chiaru asiè de intemeiatu, pre cumu este cel'a de a avè Metropolitu de Alb'a-Jul'a. Deca cine-va voiesce sê fia metropolitu, poftesca si vina in Archidiececa — daca lu-voru alege. — Ci eu intrebui pre Dlu somesianu sê-mi spuna, unde ar' ajunge regimulu, candu ar incepe a degradã Archidiececele la diecese, si aceste-a le-ar' aduce la Archidiecece, decãte ori ar ajunge la demnitate de metropolitu vre unulu d'in Eppi? ce basa ar potè avè regimulu la astfelu de degradãri si aventãri? — Daca absolutismulu lui Bach n'a intreprinsu astfelu de motocosiri in organismulu ierarchicu alu dieceselor, pote crede cine-va, cã unu regimu, ce se numesce constitutiunale, se va apuca de asiè ce-va?

Anticitãti.

Cetimu in „Gaz. Trans.“ Giurulu Aiudului (Aegidiopole la strabunii nostri) trebe sê ascunda inea multe anticitãti in sinulu sêu. Pre la anulu 1848 se aflã acolo suptu una ruina murale una moneta memoriale giganticã in greutate la una diametate fondu, de argintu curatu 16 probe, care d'in man'a unui ofiouru ajunse in un'a de jidanu, dela care o rescumparãramu si cadiendu in man'a nostra i pregatiramu drumulu la espusetiunea d'in anulu trecut la Parisu, ca unu ce prè memorabilu. Despre istoriculu acestei monete nu se potù aflã mai multu. Ea se va fi aflandu acum in museulu Romaniei, dupa cum me afidase d. I. Brezoianu, cui o cedasemu, cã va fi destinata. Monete de argintu, cari representa capulu lui Traianu laureatu pre partea adversa si inscriptiunea Imp. Traianu. Aug. Ger. Dac. P. M. TR. P. si in partea aversa unu dacu cu manile legate la spate sêu cu capulu radimatu pe mana si inscriptiunea: Dac. Cap., s'au mai aflatu dupa cum ne referèza Mediobarbus despre monetele lui Traianu: dar' acest'a moneta trebe sê fia regin'a monetelor lui Traianu, pentru cã ea representa victoria definitiva: pe o parte e reprezentatu podulu cu stalpii si capitele lui cele colosali si admirande si Traianu laureatu in caru de triumfu trecundu pre-

ste podu aservitu in dreptu de unu pedestru; ea are inscriptiunea: V. T. I. R., (ad Vlpus Traianus Imperator Romanorum), èr' pe partea aversa castrulu lui Decebalu (Clusiu); cornulu prisosintiei ocupandu marginea si revarsandu prisosintia in cetate; la port'a castrului e Decebalu infingundu-si sabia in peptu, si d'in deretrulu lui adjutantele cu doi cai tienuti de frene si sulitia in drept'a. De desuptu are inscriptiunea: OCV-PATA DACIA. Monet'a e mai de 1/2 policariu de grosa. — Acest'a moneta se afla si decopiata pe cusutoriu si inca forte bine atãtu aici, cãtu si unu esemplariu in museulu de la Naseudu. Vomu tramite si la asociatiune si la museulu d'in Blasiu, Beiusiu.

— „M. P.“ ne descopere acum, cã in Aiudu (nu in Romania unde se afla orasiu de asemene nume, ci aici in Transilvani'a), s'au mai aflatu 1400 de monete de argintu si unelte de aratru desgropate intr'o gradina d'in sinulu pamentului, cari se credu a fi fostu immormentate pe timpulu devastãrii tatariloru pe la an. 1658, deca nu de pe timpulu lui Mihai eroulu. Amu dori sê fimu incunoscintiatu de cei de acolo mai aproape ca domne, ce pe cate penoi, ca nu ne adunãmu d'in resputeri tote suvenirele strabuniloru la unu museu romanu, ca vediendule junimea se ingenunchia inaintea lorusisè faca juramentu, cã nu-si va renegã nici odata glori'a, ci sê va face demna posteritate de gloriosulu trecutu prin marimea faptelor si exercitarea virtutiloru, ce le admira lumea.

— La aceste-a mai adaugemu cã in septeman'a trecuta s'a mai facutu una descoperire interesanta de anticitãti in Buda vechia, unde a existatu in tempulu Romaniloru renumita cetate romana: Aquincum. Anume: langa o caramidaria s'au descoperitu doue morminte romane, intr'unulu s'a aflatu osamentele unui barbatu er' in cel'a-lalta ale unei muieri; ambe secriniile de piatra au forma patrata. Secrinulu barbatului e situatu de la media-nopte cãtra apusu si o mai simplu ca cel'a alu femeii, constã d'in petre varose in marime de 1 1/2 urma fara vre-o inscriptiune. Secrinulu femeii diace de la amedi cãtra resaritu si e un'a d'entre cele mai frumose anticitãte de genulu acest'a; are o lungime de siepte urme, o latime de trei urme si o grosime de 1/2 urma; constã d'in petra varosa; acoperementulu e declinat in form'a coperisului de casa. Pre una lature a secriniului acestuia se vede forte chiaru inscriptiunea urmatoria: „Hic sita sum matrona genus nomenque Veturia, Fortunati conjux de patre Veturio nata ter novenos misera et nupta bis octo per annos unicuba; unijugaque post sex partus uno superstite obiit, Iulius Fortunatus LEG II. adj. P. F. (Legionis 2-dae adjutricis Piae felicis) conjugi incomparabili et insigni in se pietate.“

D'in aceste se vede cã in acestu momentu diace muierea lui Fortunatu conducatoriu de legiune — precum sê dice — d'in seculu alu doilea, si inscriptiunea de susu contine date interesanti despre relatiunile familiari ale aceluia. Intr'o linie cu inscriptiunea acest'a se afla alt'a pre unu epitafiu despicatu in doue:

ET IUNONI

(Et Iunoni)

AUR. VINDX

(Aurelius Vindex)

DUP. LEG. II. AD.

(Duplarius Legionis II. adjutricis)

V. S. L. L. M.

(Votum solvit libens lubens merito)

La desgroparea acestoru anticitãti au asistatu Maj. Sa imperatulu, ministrulu Eötvös, dlu Romer archeologulu si unu publicu mare.

Sparãmu, cã Societatea academica d'in Bucuresci constituindu-se definitive in sesiunea mai de aproape va sê face despusetiuni pentru latirea studiului si scrutãrii archilogice. Numai estu modu vomu fi in strare a mantui de manile strainiloru multimea anticitãtiloru strabune, ce diacu respandite in Romania intrega. atãtu d'in colu, cãtu si d'in coce de Carpati.

ROMANIA.

Adunarea deputatiloru.

Siedinti'a d'in 18/30 Martiu 1868.

Se comunica o depesia a dlui Offenheim, prin care declara, cã mantiene concessiunea ce a propusu, dar cã primesce si concessiunea Strusberg cu reductiunea pretului chilometricu la 200,000 mii franci si cu o redactiune mai clara si mai indubitabile. Se trimite la comitetulu delegatiloru.

Comisiunea instituita pentru cercetarea logei pentru reformarea armatei a depusu la biurou raportulu sêu. Camer'a otareseca a nu se tipari raportulu si a se discutã proiectulu de urgentia, fiindu cã nu s'au facutu modificãri fundamentali in proiectulu publicatu alu guvernulu.

Se face o propunere pentru a se prelungi pana la sfarsitul sesiunei tote siedintiele Camerei pana la 7 ore sera, fiinducã Camer'a are forte multe lucrãri si altu-felu nu le pote lucrã indestalu. Se primesce.

Se pune la votu indigenarea dlui Frangopolo si capitulului Barbieri. Se primesce cu 39 bile albe si 23 negre.

D. Mehedintianu, raportorele comisiunii financiare, dà citire raportului pentru mai multe credite cerute de guvern pentru plat'a unor cheltuiiele facute de Statu de doui, trei si patru ani. Se voteza credetele de lei vechi 224, 580, 1800, 252, 2558; 7 par. 959, 20 par. 4716, 13,500, 34147, lei noi 2888, 88 b. lei noi 44444, lei noi 92,600.

D. Cocu, raportore, dà citire raportului asup'ã modificãrii logei de perceptiune. Raportulu se adopta cu mici modificãri de redactiune in proiectulu guvernulu.

Se dà citire proiectului cu modificãrile si adaugerile introduse de comitetulu delegatiloru.

D. Stirbei felicitã pe guvernulu pentru presintarea acestei logi bine-facatorie, pe care o va votã cu cea mai mare placere. Sistem'a ramisei este cea mai buna si e adoptata in mai tota Europ'a, inse asta sistema cere mare controlu.

D. Cocu dà esplicãri si spune, cã controlulu nu privesce Camer'a ci pe ministeru.

Dupa unele esplicãri si d'in partea ministrulu de finance se inchide discutiunea si legea se ie in considerare cu 61 voturi contra 1.

Se voteza apoi legea pe article si se primesce fãra discutiune astu-felu, cum au fostu modificate; apoi votandu-se in totalu se primesce.

Se pune in desbatere embaticurile d'in Iasi.

D. I. Codrescu e de opiniune, ca si locurile d'in pregiurulu Iasiloru inca sê se asimileze cu cele d'in raionulu Iasiloru, inse numai pentru cei ce s'ar constata cã sunt lipsiti de midi-loce. D. Negura esprima dorintia de a se da si acele locuri.

D. Carp cere a se aretã care e sacrificiulu ce se cere a face Statulu.

D. Ministru Gusti esplicandu, ca unulu ce a fostu insarcinatu de M. S. Domnitorulu a cercetã si a descoperi, la ce suma se urca embaticurile d'in Tatarasi, areta cã embaticurile crestiniilor se urca la sum'a de 19,608 pro anu.

D. G. Bratianu sustiene opiniunea minoritãtii comitetulu, si cere ca acele locuri ce se dau asta-di embaticurilor, sê nu se pota vinde de cãtu Romaniloru, ca se nu pota elementulu strainu, ce amenintia acele pãrti ale terei, a cotropi elementulu nationalu.

D. Suci, Gheorgiu Holbanu vorbescu in acelu-a-si sensu, apoi se inchide discutiunea si se primesce luarea in consideratiune cu unanimitate de voturi.

Se incepe discutiunea partiala si la art. 1-ii se pune unu amendamentu, prin care se cere, ca nu numai locutorii d'in raionu ci si cei depre proprietãti le Statulu, imediatu lipite de orasiu, sê se de de veci embaticuriloru. — D. G. Stirbei combate amendamentulu d'in punctulu de vedere financiaru.

Ministrulu de finance viindu la cestiunea de economia sociala, areta cã comisiunea a schimbatu cuventulu de nationalitate romana in celu de religiune crestina, si pentru cã e sciutu, cã nu potu fi de nationalitate romana de cãtu crestinii, redactiunea comitetulu ar fi o fanfaronada de intolerantia religiosa. Aseminea pentru distinctiunea de stãri, dlui cere a se intinde legea peste toti.

D. Mavrogeni propune unu amendamentu, prin care se cere, ca sê se numere in legea acest'a si locurile, ce si tienu de Iasi si cari cadu afara d'in bariera. — Comisiunea respinge amendamentulu.

D. Carpu propune unu amendamentu, prin care se dice ca sê se improprietaresca toti embaticarii d'in circumscriptiunea comunala a Iasiloru.

Se pune la votu amendamentulu dlui Codrescu si se respinge.

Se pune la votu amendamentulu dlui Mavrogeni si se respinge.

Se pune la votu amendamentulu dlui Carp si se respinge asemenea.

Se pune la votu proiectulu comisiunei primitu si de guvernulu, si se adopta.

Art. 2 si 3 d'in proiectu se primesce fãra discutiune. Se procede la votarea in totalu cu bile si se primesce.

D. Ministru Gusti, ca deputatu de Iasi multumesce Camerei pentru acea lege, d'in partea toturoru iasieniloru.

D. Ministru presedinte, dà citire mesagiului, prin care sê prelungece sesiunea Camerei pana la 18 Maiu viitoru.

Se dà citire proiectulu de lege pentru inarmarea terei, si contraproiectulu minoritãtii comisiunei compusu de D. I. Leca. Aceste proiecte fiindu prea lungi au luat timpulu pana la ora 7, remanendu discutiunile lor pentru siedinti'a viitoria.

Siedinti'a d'in 19/31 martiu 1868.

Intre comunicãrile dilei este o propunere subscrisa de vr'o doue-dieci deputati, prin care ceru cã in vederea apropiãrii serbatoriloru Pasciloru si a afaceriloru, ce chiama pe deputati la asta epoca pe la resiedintiele lor, Camer'a sê se amane de la 25 curentu pana la 1 Maiu. Propunerea se primesce cu 43 voturi, contra 40. La ordinea dilei este discutiunea generale asup'ã proiectulu de organizarea puterei armate in Romania.

D. I. Leca. Serviciulu interioru se face de 3000 dorobanti si pazirea fruntariilor de 5000 granicieri. Si unii si altii fiindu in forte micu numeru, abiè potu face serviciile ce le suntu impuse si n'au de locu timpulu pentru a se exercitã. Actualulu proiectu este totu celu d'in 1864; nici o diferentia la numerulu dorobantiloru si granicieriloru; la trupele de linia s'a mai adaogatu pe langa cele 20 mii inca 10 mii. Dorobantii si granicierii voru urmã dar numai a face serviciulu interioru, nu voru fi o armata, si cele 10 mii de se voru adaoge la cele 20 mii de armata regulata abiè voru fi destulu de numerosi pentru a potè sê se instruesca, cã-ci nu voru fi ca acumu necontentu de serviciu. Dar D. ministru a adaosu o putere noua, cãte unu batalionu de militia in fiecare judeciu; dar acestã armata nu va potè fi exercitata, abiè de voru potè fi bunii tragetori, dar nesciundu manev'ã cu dibacia, voru potè

fi învinsi de unu numeru multu mai micu de armata bine exercitata. Pentru ca armata sê fia bine exercitata trebuie sê fia disponibil, sê nu fia ocupata ca acum cu garnizone, si pentru ca sê fia astu-felu la noi trebuie o armata multu mai numerosa.

In proiectulu presintatu de d-lui a prevediutu a fi armati 240 de mii de omeni. A generalisatu dorobantii si granicierii in tota tier'a. In locu d'a prevedê trei schimburi ca d. ministru, a prevediutu doue-spre diece. A impusu dorobantiloru si granicieriloru tote serviciile pentru a lasa armata intrega disponibile. Dsa n'are incredere in militia; prefera unu batalionu de armata regulata la 10 batalione de militia, pentru cã spiritulu face poterea armatei, si pentru a sê formã acestu spiritulu trebuie o disciplina si exercitiu neincetate. Militiele propuse in proiectulu d-sale suntu nesce adeverate ostiri permanente, pentru cã le pune doue lune si jumetate de serviciu pe anu. Ele voru costã forte pucinu pe Statu, cã-ci voru fi intretinute de comune. Areta anume cãtu a prevediutu in proiectulu d-sale pedestrima, calarime, militia si reserve. Dîce cã a voitu sê cuprinda si gard'a nationale ore-cum in cadrele fortiei publice, cã-ci este dreptu ca si cetatienii d'in orasie sê contribue la aperarea nationale. Areta importantia solutiunii acestei cestiuni in imprejurãrile de facia, cã-ci daca n'o vomu resolve bine, vomu fi er' acusatii cã suntemu incapabili a ne aperã si sustienê drepturile. Trebuie sê luamu bine sêma, cã-ci de la asta solutiune aterna multu radicarea sêu coborirea nostra in opiniunea Europei. (Va urmã).

Mesagiu domnescu catra Domnii senatori si deputati.

Termenulu de trei luni alu sesiunii ordinario a Corpuriloru legiutorie, avendu a espirã peste putiene dîle, si mai multe legi importante nefiindu inca votate;

Eu prelungescu sesiunea actuala legislativa, cu patru dieci si cinci dîle, adica pana la 18 Maiu viitoriu.

Datu in Bucurosci, la 17 Martiu 1868.

Carol.

Ministru presiedinte,
St. Goleacu.

Noutati Straine.

FRANCA. Diariulu rusescu „Golos“, tratandu mai este dîle despre situatiunea politica a Europei, adresase Franciei cãte-va admonitii in sensulu acelu-a, cã asigurãrile de pace d'in partea Franciei nu voru avê nici unu rezultat salutaru, pana ce Franci'a nu va desarmã. Ca respunsu la apostrofãrile acestea cetimu in diariulu oficiosu „Constitutionnel“ unu articlu, care se ocupa cu desarmarea generala si e redigeatu, precum se dîce, de-adreptulu d'in cabinetulu imperatescu; desarmarea generala o acceptea in principiu, crede inse, cã aceea deocãmdata e nerealisavera, pentrucã nici un'a d'între poterile respektive nu e aplecata a face inceputulu. In sensulu acestu-a scriu apoi tote foiele, cari stau in legatura directa sêu indirecta cu regimulu francescu; multe d'între acestea foie vorbescu intr'unu tonu provocatoriu si rebelicu, care, firesce, cã face impresiunea cea mai deprimatoria asupra publiculu vedindu cã armãrile grandiose se continua, ca candu inamiculu aru stã naintea porteloru Franciei. Se vorbesce, cã se va infintia unu corpu de elita de 12,000, armatu cu revolvere de constructiune noua, a caroru fabricatiune se tiene secreta. Fortificãrile Parisulu inca se inarmeza binisoru. — La aceste-a observa „Avenir nationale“, cã pacca inarmata, ce se sustiene acum, va trage dupa sine ruin'a financiala si materiala a întregi Europei.

Staturile Europei au mai multu decãtu patru milione de soldati pre picioru; sustienerea si inarmarea acestoru-a constã pre anu siepte miliarde, fãra de a socoti daunele, ce le sufere comerciulu, industri'a si credetulu publicu.

PRUSIA. In 8 l. c. a decursu in Berlinu naintea tribunalulu de Statu procesulu in contra celoru optu Anoverani, cari facusera parte d'in „legiunea anoverana“ si in urmarea aceea au fostu acusatii cu crim'a de les'a Maiestate. Procuratorulu supremu alu statulu aflã cercustãri ingreunatorie: in estinderea completulu, constatatoriu d'in mai multe sute de persone; in mediu-locele insemnate de cãte-va milioane, si in incercarea de a rumpe o tiera intrega d'in teritoriulu statulu. Procuratorulu de statu propune inchisore de 15 ani in cas'a de corectiune pentru: capitanulu Düring, adiutantele regelui Georgiu; pentru contele Wedell, care a procuratu banii receruti; pentru capit. Vogler, adiutantele principelui de corona d'in Anover'a, si pentru locutienintele Holle, membrulu midiu-locitoriu intre legiunea recrutata si curtea d'in Hietzing; pentru capit. Hartwig si locutienintele Poterre se propune inchisore de 10 ani, si pentru locutienintii Pawel-Ramingen si Heise de cãte 8 ani; mai departe se cere, ca acusatii sê se puna sub inspectiune politia pre unu tempu de 10 ani. Fiindu cã acusatii nu s'au infatiasiatu naintea tribunalulu, pertratara se face in contumaciam; dupa ce

s'a cetitu actulu de acusatune, tribunalulu se retrage si dupa o scurta deliberare presiedintele enuntia sentintia: „cã acusatii sunt vinovati cu crim'a de les'a maiestate, se pedepsescu cu 10 ani de inchisore in cas'a de corectiune si se voru pune sub inspectiune politia totu pre 10 ani.“ Motivarea sentintiei espune, cã crim'a de les'a maiestate e constatata atãtu dupa legile anoverane cãtu si dupa cele prusiane; aru fi inse cu greu, a constatã in detaiu si aptivitatea fiacarui vinovatu, si pentru aceea pedeps'a se normeza in mesura egala pentru toti.

TURCIA. Afacerea cea mai urginta pentru regimulu turcescu e deslegarea cestiunii candiotice. Se dîce, cã ministrii Sultanulu s'aru invol la anesarea Candiei prin Greci'a, daca poterile apusene aru voi a dà garantiile necesarie, cã d'in casulu acest'a de precedentia nu se voru trage consecintie daunose pentru întregitatea Turciei; Sultanulu inse cu privintia la evenimentele, ce se preparã prin provinciile imperiulu sêu, s'a dechiaratu in contra cesiunii Candiei.

Altcum resolvirea cestiunii candiotice nu se mai pote amenã, fãra de a dà Rusiei pretestu de actiune, cã-ci tocmai acum sosescu sciri noue despre renepterea lupteloru între Turci si Candioti. In 18 martiu s'au luptatu Candiotii in cinci locuri, si au reportatu invingeri splendide asupra Turciloru, asid încãtu mai multe regimente turcesci (anume cele albanese) nici nu mai voiescu a se luptã cu insurgintii, intr' atãtu-a sunt de descuragiate, si ceru categorice, sê le trameta a casa. — In Constantinoplea lucratorii d'in oficinele imperatesci au sistatu lucrãrile, pretindu soldulu restantu si garantiã cã pre viitoriu voru fi platiti punctualu.

— Conjuratiunea d'in Bosni'a in contra Turciei ocupa pre dî ce merge totu mai multu terenu; priu proclamatii respandite in tote laturile se provoca chiaru si Mohamedanii, sê spriginesca „causa comuna“, si li se asigureza tote drepturile unei confesiuni nedependenti.

Viceregele d'in Egiptu inca face planuri de cesiune, si voiesce a le duce in deplinire indata, ce-i voru concede finantiele. Spre scopulu acesta se va contrage unu imprumutu de statu, pentru a carui negociare s'au si tramesu aginti prin tote capitalele Europei apusene. Pentru acêsta întreprindere regimulu Rusiei a promis ajutoriu sêu prin mai multi bancari parisiani, si asid se spera, cã imprumutulu se va potê realisã pre langa conditii favoravere.

Varietati.

*(Unu ou rosu pentru tenerimea romana d'in Pest'a.) Domnulu Dr. Joane Ratiu, unulu d'între acei barbati romani, caror'a li-a fostu pururea la anima binele si fericirea natiunii nostre si a patriei, si care, cu deosebi in tempulu de fatia represinta cu unu caracteru adevratu romanu opiniunea publica romana d'in Transilvani'a, — erã de multu unu obiectu alu dorintiei teneriloru romani d'in Pest'a, cari voiau a-lu cunoce si a-lu salutã. Prê stimatulu barbaru amintitu petrece cu amabilea si gratios'a sa socia de vre-o cãte-va dîle in Pest'a, in afaceri private. Tenerimea romana, indata ce i veni la cunoscintia impregiurarea acêst'a, grabi numai decãtu a salutã si a bineventã pre barbatulu acceptãriloru sale, pre ospele placutu. — Asta-di la 12½ ore, intrega tenerimea romana, care se afla in Pest'a, merse la cortelulu dsale si dupa o salutare plina de recunoscintia, ce d. doctorandu in drepturi, Augustu Horsia, i adresã in numele tenerimei pentru virtutile-i romanesci si pentru natiunalea sa tienuta politica, domnulu Dr. Ratiu replicã in unu discursu, dictatu de acelu focu si iubire natiunale, care caracterizeza totu trecutul acestui barbaru, cã dsa nu va incetã pana la morte de a-si iubì natiunea si de a se luptã pentru interesele ei, basate pre dreptate si adeveru. „Sê ne notãmu bine — dîse d. Ratiu — ranele, cari inimicii nostri le infigu, cã-ci la tempulu sêu vomu cere drepta respalata; cu sum convinsu — inchia dsa — cã dreptatea in scurtu va trebui sê triumfe.“ Tenerimea se departã entusiasmata de cuvintele romanesci a le destinsulu barbaru alu natiunii nostre.

*(Cele cinci milioane ale lui Kossuth.) Diurn. „Vos. Ztg.“ face urinatoriele observatii la cele cinci milioane, cari Kossuth le-ar fi primitu d'in Prussi'a in an. 1866 spre scopuri revolutionarie, pre cum spuse Perczel in vorbirea sa tienuta in adunarea honvediloru, era procum marturisesce „Politik“, nu d'in Prussi'a, ci d'in Ungari'a, despre ce insu-si c. Adrassy, ministru presiedinte, ar' fi informatu forte bine.

„Incriminatiunea principala a lui Perczel — dîce numituludiu- rnalul — „consiste mai cu sêma in aceea, cã Kossuth nu a datu neci o socotela despre cele cinci milioane de franci, cari i-a primitu pentru scopuri revolutionarie. Noi aducemu a minte dlui Perczel, cã elu a inspiratu o spaima grozava la numerosii domni d'in tote partitele: fiindu cã in casu, candu Kossuth s'ar' sentì indetoratu a respunde pretensiunii lui Perczel, si ar' voi a dà una socotela nominala, ar' trebui sê urmeze d'aci unu scandalu, ca care n'a esistatu neci candu in vr'o tiera a Europei, si acestu scandalu a buna-sêma n'ar' fi spre daun'a partitei stange, ci ar' compromite pre a cei barbati de statu, cari voiescu asta-di a fi mai loiali decãtu in su-si regele, cari inse nu s'au sfitu, acum sunt cãte-va lune, de a incassã inca multisioru d'in numitele cinci milioane.“

*(Bola de consulate a magiariloru.) Diurn. „Augsb. Allgm. Ztg.“ dîce cu privire la instituirea de consulate in Pest'a: „Abiê se dechiarã Turci'a, cã ea n'a avutu neci candu cugetulu de a infintia in Pest'a vr'unu consulu, candu magiarii si incepu a vesti in lumea larga, cã in capital'a Ungariei se va stabili unu consulu francescu, colportandu-se chiaru si numele consululu — care se dîce a fi contele Castellane. Apoi, dieu, nu se scie, daca a „avutu Franci'a candu-va cugetulu“ de a face macaru unu pasiu, carele dnii magiari l'aru dori si salutã cu celu mai mare entusiasmu, ca unu semnu alu Ungariei independente, inse in Vien'a nimenu nu scie inca nimica in acêsta privintia, si apoi, pana un'a-alt'a, ministeriulu „comunu“ nu va fi trecut cu vederea si ignoratu.

*(Sirupulu-Pagliano.) Sirupulu-Pagliano, remediu universalu, produsu de mine pentru curatirea sangelui, s'a probatu in cele mai multe casuri de bola, ca medicina pre deplinu indestulatoria, si se pote procurã prin uniculu meu aginte principalu Stefanu Giergl, fabricantu de cãrti in Pest'a, piati'a Elisabetei Nr. 14; totu-odata mi-ieu libertatea a face atentu pre p. t. publicu la multele falsificãri, si cã comisiunile respektive se esecuteza prin dlu Stefanu Giergl tocmai asid de promptu, ca candu s'aru tramete mie de-adreptulu.

Pretiuulu unui flaconu cu brosiura la olalta 1 ft. 40 kr.
„ 6 „ „ „ „ 7 „ 50 „
„ 12 „ „ „ „ 14 „ — „
Girolamo Pagliano
Profesoru in Florenti'a.

*(Universitatea Clusiana.) Colegiulu profesoriloru alu academie de dreptu d'in Clusiu a elucratu unu proiectu de organizatiune pentru fundarea unei universitati in Clusiu. Elaboratulu profesoriloru proieptea trei facultati lumesce, cu 9 profesori ordinari si 4 estraordinari pentru facultatea juridica; 10 prof. ord si 7 asistinti pentru facultatea medica; 2 prof. estraord. si 4 invetiatori pentru limbe la facultatea filologica. Salariulu prof. ord. e statoritu cu 3000 fl.; a prof. estraord. cu 1500 fl.; a asistentulu cu 400 fl. si a invetiatoriloru de limbe cu 300 fl. Rectorulu va primi unu adaosu de 600 fl. er decanulu 400 fl. Spesele anuarie pentru facultatea jurid. si medica sunt proieptate cu cãte 33,540 fl. pentru cea filos. cu 61,240 fl.; spesele directiunii facu 4300 fl. si pausalulu pentru midilucele de invetiamentu 16250 fl. preste totu 149870 fl. Reducendu-se salariulu pentru profesur'a ord. la 2400 fl. si a celei estraord. la 1200 fl. spesele anuarie se voru scaritiã la sum'a de 125870 fl. Pentru acoperirea acestoru recerintie se proieptea dotatiunea anuarie a acad. de dreptu cu 21000 fl. a institutulu medico-chirurgicu cu 17907 fl. si a gimnasiulu de statu d'in Sabiu, care se va desfiintia, in sum'a de 16,792 fl. mai departe interesele mai multoru fondari ale tieri cu 28,649 fl. preste totu dara: 84,347 fl. Statulu aru mai avê dara de contribuitu 65,523 fl. respektive 41,523 fl. pre anu, si la infintierea universitatii odata pentru totudeun'a 10,000 fl.

*(Casu infuratoriu) In Oroslavje unu satu in Croatia s'a intemplatu ca caseni unui tioranu fiindu cu toti pe afara, in casa a remasu numai unu copilasiu de patru luni, si fiindu usi'a casei deschisa a intratu in casa unu porcu si apucandu-se numai decãtu de bietulu pruncutiulu, care erã culcatu in leganu, in cãte-va minute totu-i-a mancatu capulu pana la trupulu, si dupace cu acesta a fostu gata, partea cealalta a trupulu a luat-o d'in leganu in gura, si a esitu cu elu afara d'in casa, — nefericit'a mama siedindu chiaru in ambitulu casei, candu a vediatu porculu cu pruncutiulu in gura, a ametitu de spaima si infiorare, si abiê le-a succesu a scote prunculu de la porcu, — ast'a pote servi de invetiatura si cemplu mameloru si mai cu sêma acelora, carora li-e incredintata grigi'a si crescerea prunciloru.

Sciri electrice.

Parisu, 15 Aprile. „Journal des Debats“ afirma: Franci'a a refusatu tote ofertele de aliantia, si incunginra totu, ce aru potê provocã si cea mai mica certa. „Journal des Debats“ crede, cã faimele despre resboiu preste putieniu voru disparê, pentru cã n'au nici o basa serioasa.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.